

Оригинални
научни рад

Радован Б. Грандић¹

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

Марта Д. Дедај, Тања П. Панић

Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне
информатичаре „Сирмијум“, Сремска Митровица

Стипови родитеља према физичком васпитању деце предшколској узраси

Резиме: Хуманистичка концепција физичкој васпитно-образовној подручја базира се на задовољавању есенцијалних и еџисџенцијалних потреба свакој деџети. Примарни циљ васпитно-образовној подручја физичкој васпитања је стицање навике редовној физичкој вежбања код деце. Стиворити навичку за свакодневним физичким вежбањем није само задатак физичкој васпитања у предшколској уџтанови и школи него и породице. Циљ овој иџтраживања је дио да се уџврде стипови родитеља према физичком васпитању деце предшколској узраси. У иџтраживању је учџствовало стипо џедесет и џроје родитеља, чија деца џохађају предшколску уџтанову из Новог Сада. На основу резулџата који су добиђени овим иџтраживањем може се извести закључак да родитељи који су учџствовали у узорку иџтраживања имају формиран џозиџиван стипав о значају физичкој васпитања на предшколском узрасу деџети. Задрџавајући џодаци који су добиђени овим иџтраживањем су они који се џичу времена које родитељи џроводе са својом децом свакодневно у физичким активностима. Можемо закључити да је неџходно џовећати обим физичке активности деце предшколској узраси, јер континуирано физичко вежбање и укључивање у спорџске активности моју џозиџивно уџицаџи на социјализацију деце. Важно је да се код деце још џре џоласка у школу развије џубав према физичком васпитању и здравом начину живота, у чему је џимер родитеља веома инџираџиван.

Кључне речи: родитељи, физичко васпитање, деца предшколској узраси, стипови.

¹ grandic@neobee.net

Copyright © 2018 by the authors, licensee Teacher Education Faculty University of Belgrade, SERBIA.

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original paper is accurately cited.

Увод – теоријски оквир истраживања

Осим формирања одређених људских врлина, од старовековних Кине и Индије, Асирије и Персије, сумерске и критско-микенске културе, до Атине и Рима, саставни део васпитања је и физичко васпитање. Бројна дела мислилаца истичу потребу за хармоничним развојем личности и значење процеса вежбања за оптималан и складан развој човека, сматрајући да се вежбањем остварују васпитне компоненте и естетске, емоционалне и моралне вредности (Potkonjak, 2000; према: Dedaj, 2014: 59).

Следећи мисли великих филозофа и педагога, Томас Арнолд (1795–1842) истицао је да је физичко васпитање засновано на слободи личности, односно самоваспитању које је стављено у службу формирања моралних врлина. Арнолд је први поставио тезу да спортске игре образују човека не само физички већ и морално и социјално. Физичко васпитање помоћу игара и спорта било је усмерено према целовитом и хармонијском развоју, стварајући будућег „центлмена“ доброг здравља, речитог и честитог, који за основу свог понашања узима фер-плеј став. Дакле, физичко васпитање као основни и интегрални део општег васпитања поприма прави смисао и значење тек у прожимању са осталим васпитним подручјима – интелектуалним, радним, моралним и естетским васпитањем.

Физичко васпитање је „[...] део, вид или страна општег васпитања у коме се средством специфично организоване моторне активности утиче пре свега на физичку страну човека (физичко усавршавање), а преко овога на његову личност у целини“ (Grandić, 2001: 20). Према томе, физичко васпитање не би требало схватити изоловано од других подручја садржаја васпитне делатности јер садржи у себи, колико моторну, толико и когнитивну (сазнајну) и афективну компоненту, па и у том смислу може употпунити и обогатити васпитни утицај на васпитанике.

Физичко васпитање има значајан утицај на квалитет живота деце, који се постиже стручно осмишљеном едукацијом, процесом трансформације антрополошких обележја, моторичких знања и постигнућа. То уједно претпоставља да физичке вежбе треба да буду примерене развојним способностима деце, усмерене према оптималном развоју и усавршавању оних знања, способности и особина које су у поједином развојном раздобљу примарне за децу предшколског узраста (Dedaj, 2014: 62).

Рано усвојена знања о значају физичког вежбања и усвајање навике редовног физичког вежбања значајно придонесе квалитету здравља током детињства. Примарни циљ васпитно-образовног подручја физичког васпитања је стицање навике редовног физичког вежбања код деце. Када су у питању деца предшколског узраста, поставља се питање – који фактори детерминишу дечји активан или неактиван стил живота? Различити фактори, у различитој мери, одлучују да ли ће деца формирати навике да физички вежбају. Створити навику за свакодневним физичким вежбањем није само задатак физичког васпитања у предшколској установи и школи него и породице: „За физичко васпитање породица је, такође, један од битних фактора јер се управо у њој формирају први ставови и прва сазнања о значају и вредности физичке културе“ (Grandić, 1997: 111).

Нахас и сарадници (Nahas et al., 2003) предложили су следећу класификацију фактора који одлучују о нивоу физичке активности појединца:

1. *Личне карактеристике* – узраст, пол, здравствени статус;
2. *Детерминанте понашања* – самоефикасност, самомотивација, намера да се физички вежба свакодневно;
3. *Спољашњи фактори* – социјална подршка породице, пријатеља, расположивост материјалних услова;

4. *Карактеристике физичке активности* – интензитет и тип активности.

Дакле, остваривање задатака физичког васпитања започиње у породици. Важно је обратити пажњу на здравље детета, што подразумева и обезбеђивање основних хигијенских услова за његов раст и развој. Неопходно је да породица навикне дете на рационалнији режим сна и одмора, боравка на свежем ваздуху, што је у том узрасту и у функцији развоја активности кретања, односно психомоторике. Важно је да се код деце још пре поласка у школу развије љубав према физичком васпитању и здравом начину живота, у чему је пример родитеља веома инспиративан (Dedaj, 2010: 413).

Данашњи начин живота, чија је основна карактеристика хипокинезија, захтева успостављање равнотеже у активностима кретања. На најранијем узрасту ниво кретних израза показатељ је здравља и развоја детета, те је неопходно од малих ногу искористити благотворно деловање физичких вежби као своје егзистенцијалне нужности. Многобројни задаци физичког васпитања деце предшколског узраста, уз добру вољу и посвећеност родитеља, могу да се остваре управо у кругу породице.

Дете своје наглашене потребе за кретањем задовољава у игри и другим облицима природног кретања. Уколико се детету ускрати игра, смањује се заштитно деловање физичке активности. Вежбање и кретање подстичу раст и развој, предупредујући последице физичке неактивности, којој су деца често изложена. Неопходно је да родитељ својим примером уноси у току вежбања са својом децом природну, веселу и угодну атмосферу. С обзиром на то да се покрети развијају и усавршавају према условима који се стварају детету, степен развоја његових кретних способности налази се у великој мери у рукама родитеља. Заједничко вежбање мајке или оца са својим дететом представља извор радости и обогаћује живот у породици (Berdihova, 1973: 7).

Бројна истраживања код нас и у свету показала су постојање везе између породице као најважнијег агенса социјализације и физичке активности, односно њиховог садејства у процесу формирања личности деце (Radović i sar., 2005: 9). Доказано је да физичка вежба и кретне игре значајно утичу на здрав раст и развој детета. Дакле, породично физичко васпитање треба организовати тако да се кроз физичку активност усавршавају и функције чулних органа и развој интелектуалних способности (Dedaj, 2010: 413). „Родитељи би требало да вежбају са децом од навршене треће године, а ни после седме не би требало престати с вежбањем, иако на том узрасту већ наступају веће могућности развоја кретњи детета у школи, школи спорта и осталим институцијама. Важно је одабрати оно време које је у одређеним условима режима породице најпогодније за вежбање и тога се придржавати. Треба нагласити првенствено принцип редовности, како би се дете постепено привикавало на вежбање, и како би им то постало дневна потреба“ (Dedaj, 2010: 414).

Квалитетно физичко васпитање омогућава деци да развију кретне компетенције и самопоштовање, да стекну потребна знања, вредности и ставове у функцији здравог начина живота. Физичко васпитање може утицати на стварање позитивне слике о себи и развијање социјалних вештина, укључујући и сарадничке компетенције (National Association for Sport and Physical Education, 2001; према: Ђорђевић, 2009: 59).

Методолошки оквир истраживања

Ставови родитеља према физичком васпитању деце предшколског узраста могу умногоме допринети у формирању односа и навика детета према физичким активностима. С обзиром на ову чињеницу, одлучили смо да се фокусирамо на следећи проблем истраживања: Да ли родитељи имају формиран став о значају физичког васпитања деце предшколског узраста?

У складу са наведеним проблемом истраживања, а на основу његових битних садржаја и њихове интеракције, утврђени су циљ и задаци истраживања. Циљ истраживања је: утврдити ставове родитеља према физичком васпитању деце предшколског узраста.

Овако постављен циљ истраживања рашчланили смо на хијерархијске нивое и операционализовали кроз следеће истраживачке задатке:

- Утврдити да ли родитељи имају став о томе да физичко васпитање подстиче код деце развој самосталности и сигурности.
- Утврдити да ли родитељи проводе довољно времена у физичким активностима са децом.
- Утврдити да ли родитељи имају формиран став о врсти повезаности између физичке активности и појаве агресивног и раздраживог понашања детета.
- Испитати ставове родитеља према вредностима физичких активности за здрав живот.

На основу теоријског приступа проблему, циља и задатака истраживања, формулисане су опште и посебне хипотезе од којих се пошло у истраживању.

Најопштија хипотеза (X), којом се обухвата цео испитивани простор, гласи:

- (X) Родитељи деце из Предшколске установе „Радосно детињство“ имају позитивне ставове према физичком васпитању.
- Посебне хипотезе истраживања:
- X_1 Родитељи имају позитиван став о утицају физичког васпитања на развој самосталности и сигурности деце.
- X_2 Родитељи проводе довољно времена у физичким активностима са децом.
- X_3 Родитељи схватају значај физичког васпитања у сузбијању агресивности и раздражљивости код деце.

- X_4 Родитељи схватају значај физичких активности за здравље детета и здраве стилове живота.

Варијабле су операционално дефинисане ајтемима којима се испитује појава која је предмет истраживања. Варијабле представљају ставове родитеља који се односе на значај физичког васпитања и бављења физичким активностима у одрастању деце предшколског узраста.

Полазећи од специфичности проблематике у складу са предметом, циљем и задацима истраживања, као и у складу с постављеним хипотезама, у раду је примењена дескриптивна метода. Техника примењена у овом истраживању је анкетирање, а инструменти коришћени у истраживању је анкета, конструисана за потребе овог истраживања. Анкета има четири ајтема за прикупљање основних социодемографских података о родитељима и осам ајтема који служе за процену родитељских ставова о испитиваној појави.

Поулацију из које је узет узорак чине родитељи деце која похађају Предшколску установу „Радосно детињство“ из Новог Сада. Укупан узорак испитаних родитеља је сто педесет и три. Истраживање је обављено у периоду март-април 2015. године.

Прикупљени подаци су обрађени у статистичком пакету СПСС 21.0, приказане су фреквенције и проценти за појединачне ајтеме који су користили за изражавање става испитаника о значају физичког васпитања деце предшколског узраста.

Табела 1. Узорак испитаника истраживања, пол и степен образовања.

Степен образовања	Пол		Укупно
	Мушки	Женски	
Средња школа	0	7	7
Виша школа	34	61	95
Висока школа	29	22	51
Укупно	63	90	153

Анализа и интерпретација резултата истраживања

Први задатак који је постављен нацртом овог истраживања је био да се утврди да ли родитељи имају став о томе да физичко васпитање подстиче код деце развој самосталности и сигурности. У Табели 2 су приказани резултати.

Табела 2. Физичко васпитање деце подстиче код деце развој самосталности и сигурности.

Одговори	f	%
Слажем се	114	74,5
Не слажем се	27	17,6
Има и других начина	12	7,8
Укупно	153	100

На основу резултата приказаних у Табели 2 може се закључити да се 75% родитеља слаже и да има формиран став о томе да физичко васпитање деце подстиче и доприноси развоју самосталности и сигурности код деце предшколског узраста. Њих 17,6% се не слаже са тим ставом или сматрају да постоје и други начини (7,8%) за подстицање самосталности и сигурности код деце.

Следећи задатак, према нацрту истраживања, био је да се утврди да ли родитељи сматрају да проводе довољно времена у физичким активностима са својом децом. Резултати су дати у Табели 3.

Табела 3. Физичка активност деце и родитеља.

Одговори	f	%
Да	54	35,5
Не редовно, када имам времена	65	42,5
Не, јер немам времена	34	22,5
Укупно	153	100

Од укупног узорка родитеља, приказаних у Табели 3, тек око једне трећине родитеља изјашњава се да свакодневно са својом децом проводи бар пола сата у физичким активностима.

Остали родитељи немају могућности за свакодневно бављење физичким активностима са својом децом због временског ограничења и обавеза, док 22% родитеља из претходно наведених разлога уопште не стиже да реализује активности које подстичу физички развој њихове деце.

Родитељи који су учествовали у истраживању су питани да ли увиђају везу између бављења физичким активностима и појаве агресивног и раздражљивог понашања код деце. Резултати истраживања приказани су у Табели 4.

Табела 4. Повезаност физичке активности деце и појаве агресивног и раздражљивог понашања.

Одговори	f	%
Слажем се	107	69,9
Не слажем се	21	13,7
Нисам сигуран	25	16,3
Укупно	153	100

Везу између бављења физичким активностима и смањења вероватноће појаве агресивног и раздражљивог понашања код деце потврђује 70% узорка родитеља, остали родитељи, њих 30%, не сматрају да постоји узрочно-последична веза између физичке активности и непожељних облика понашања или нису сигурни.

Последњи задатак који је постављен нацртом овог истраживања је био да се испитају ставови родитеља у односу на значај физичких активности за здравље и уопште здравствени статус детета. У сврху тога, родитељима је постављено више питања, а резултати су приказани у табелама 5, 6 и 7.

Табела 5. Бављење физичким активностима деце и родитеља.

Питања	Одговори	f	%
Да ли сте се Ви у детињству бавили неком врстом физичких активности	Да	100	65,4
	Не	53	34,6
	Укупно	153	100
Да ли се сада бавите неком врстом физичке активности	Да	107	69,9
	Не	46	30,1
	Укупно	153	100
Да ли се Ваше дете бави неком физичком активношћу	Да	132	86,3
	Не	21	13,7
	Укупно	153	100

Резултати у Табели 5 показују да се око две трећине узорка родитеља током свог одрастања бавило неком врстом физичке активности и наводе спортове као што су: одбојка, кошарка, пливање... Скоро исти број родитеља и данас, као одрасле особе, има неку континуирану физичку активност, као што су: пилатес, кошарка, пливање... Ово говори у прилог томе да здрави животни стилови усвојени у детињству имају тенденцију

трајања и у одраслом добу. Иако чак трећина узорка наводи да се никада није активније бавила физичким активностима, а толики број испитаника наводи да су и у одраслом добу физички неактивни, висок проценат родитеља, чак 86,3%, укључује своју децу предшколског узраста у неке врсте физичких активности као што су: карате, цез-балет, пливање, а то су физичке активности које су примерене нижем календарском узрасту.

Табела 6. Значај и утицај физичких активности на здравље и расу деце.

Ајтеми	Одговори	f	%
Претерано седење за рачунаром код деце доводи до хипокинезије	Слажем се	132	86,3
	Не слажем се	12	7,8
	Нисам сигуран	9	5,9
	Укупно	153	100
Физичко васпитање утиче на психички развој детета	Слажем се	119	77,8
	Не слажем се	7	4,6
	Нисам сигуран	27	17,6
	Укупно	153	100
Постоји директна повезаност између здравља и физичке активности	Слажем се	151	98,7
	Не слажем се	0	0
	Нисам сигуран	2	1,3
	Укупно	153	100

Резултати у Табели 6 указују на то да су испитаници који су учествовали у овом истраживању у високом степену освешћени и увиђају значај физичке активности за здравствени статус детета или одрасле особе (98,7%), да физичка неактивност и пасивност, са свим последицама

које имају по здравље, имају узрок у савременом начину живота савремене породице (86,6%). Такође велик проценат испитаника (77,8%) увиђа везу између бављења физичким активностима и пожељног психичког развоја код деце.

Табела 7. Учесћалосћ физичких активностии деце – мишљење родитеља.

Одговори	f	%
Два-три пута недељно	53	34,6
Једном недељно	71	46,4
Довољне су активности у вртићу	15	9,8
Дете је активно само по себи, нема потребе за додатним активностима	14	9,2
Укупно	153	100

Увидом у Табелу 7 може се уочити да су испитаници давали предлоге у складу са својим ставовима и мишљењем који су оптималан број и врста физичких активности који доприносе правилном расту и развоју деце предшколског узраста; 81% родитеља сматра да то треба да буде организована физичка активност, бар једанпут недељно.

Закључак

Циљ овог истраживања је био да се утврде ставови родитеља према физичком васпитању деце предшколског узраста. У истраживању је учествовало сто педесет и троје родитеља, чија деца похађају предшколску установу из Новог Сада, при чему је више родитеља женског пола попуњавало анкету. На основу резултата који су добијени овим истраживањем може се извести закључак да родитељи који су учествовали у узорку истраживања имају формиран позитиван став о значају физичког васпитања на предшколском узрасту детета. У високом проценту тај став је позитиван за различите аспекте испитиване појаве.

Значајан број родитеља се слаже да физичко васпитање деце подстиче и доприноси развоју самосталности и сигурности, те да постоји узрочно-последична веза између физичке активности и учесталости непожељних облика понашања.

Сагледавањем животних стилова родитеља може се закључити да се родитељи у значај-

ној мери и сами баве организованим физичким активностима. Овакве здраве животне стилове преносе на своју децу. Већ на предшколском узрасту деце родитељи их укључују у различите активности, управо увиђајући њихов значај. Тек мали проценат деце предшколског узраста нема учешћа у тако организованим активностима које су примерене узрасту. Већина родитеља сматра да тако организоване физичке активности доприносе правилном расту и развоју деце предшколског узраста, те да је неопходно да те активности системски организује стручњак, бар једанпут недељно. Такође, већина родитеља сматра да постоји значајна веза између бављења физичким активностима и општег здравственог статуса и пожељног физичког и психичког развоја код деце.

Забрињавајући подаци добијени овим истраживањем тичу се времена које родитељи проводе са својом децом свакодневно у физичким активностима. Трећина родитеља свакодневно на располагању има бар пола сата за заједничку физичку активност као што су шетња или играње напољу. Већи део узорка нема могућност да са својим дететом проведе пола сата свакодневно, већ спорадично, или уопште немају времена за такву врсту активности.

Свакодневни живот савременог човека и породице је ограничен обавезама и недостатком времена, а то утиче и на физичку активност и физичко васпитање детета. Можемо закључити да је неопходно повећати обим физичке активности деце предшколског узраста, јер континуирано физичко вежбање и укључивање у спортске активности могу позитивно утицати на социјализацију деце с неколико аспеката: стицање сигурности и самопоуздања, самосталности и развијање самопоштовања, дисциплине, упорности, сигурност у комуникацији с околином и друго. Прихватајући норме и вредности у спортским активностима, дете ће се лакше и сигурније интегрисати у друштвену заједницу.

